

Kisléptékű (mikro)tájhasználati-diverzitási összefüggések gyimesi kaszálókon

Kun Róbert¹, Bartha Sándor², Molnár Zsolt³, Babai Dániel⁴

¹*Szent István Egyetem Mezőgazdasági és Környezettudományi Kar, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Intézet TTÖT*

²*MTA Ökológiai Kutatóközpont Ökológiai és Botanikai Intézet*

³*MTA Ökológiai Kutatóközpont Ökológiai és Botanikai Intézet*

⁴*MTA Bölcsészettudományi Kar Néprajztudományi Intézet*

Gyimes, Hidegspataka nagyjából két és fél évszázada aktívan használt terület, gye- és erdőgazdálkodási szempontból igen egyedi kultúrtáj. Mind a táj arculata, mind használatának és élővilágának jellege tükrözi, hogy egységesen, mégis differenciáltan kezelt, általánosan gazdag növényzetű területről van szó. Fő kérdéseink ezen terület kiemelkedő használati- és taxondiverzitása kapcsán: milyen részletei vannak a finom-léptékű használatoknak, milyen mintázatok mutat ez a használat és ebből milyen tényezőkkel és hogyan függ össze a gyepdiverzitás. Tapasztalataink szerint a használati módok alapján három fő gyeptípus különíthető el a tájban: 1.) bennvaló (házközel) völgytalpi kaszálók, 2.) bennvaló (házközel, hegylábi), meredekebb kaszálók, ill. extenzívebben használt, 3.) kinnvaló (hegyoldali) kaszálók jellemzőek. A használati változatosság nem tért el jelentősen a kiválasztott három gyeptípusban, viszont az egyes használatok (trágyázási, kaszálási intenzitás) és használati egyenletesség már eltérést mutatott a típusok között: a bennvaló, völgytalpi kaszálók intenzívebben, a bennvaló, hegylábi gyepek kevésbé intenzíven, a kinnvaló (hegyi) kaszálók kimondottan extenzíven használtak. A lejtőszög jelentős eltérést mutatott a típusok között és táji szinten is a legerősebb magyarázó erejű tényezőként hatott a növényzeti diverzitásra és funkcionális szempontból is. A használati diverzitás inkább áttételesen volt hatással a növényzetre és főleg az egyes használati módok intenzitása, illetve a lejtőszög befolyásolta jelentősen a gyepdiverzitást. Táji szinten a használati intenzitás és használati változatosság egyenletessége típusonként eltérőnek mutatkozott, ahogy a növényzeti-funkcionális típusok (PFT) jelentősebb része is eltért az egyes típusok között. A vizsgálatból látható volt, hogy a kisparcellás használatok táji szintű jellemzői, eltérései jelentősen tudják befolyásolni a táj-léptékű fajkészletet és abból az adott parcella szintjén jellemző fajkészletet, funkcionális jellemzőket és alfa-diverzitást.

Koegzisztens ragadozó emlősök dinamikusan változó táplálkozási szokásai egy mocsárvidéken (a Kis-Balatonon)

Lanszki Zsófia¹, Horváth Győző¹, Lanszki József²

Pécsi Tudományegyetem, Biológiai Intézet, Ökológiai Tanszék
Kaposvári Egyetem, Ragadozóökológiai Kutatócsoport

A nagy biodiverzitású mocsarak és életközösségeik megőrzéséhez az ott végbemenő populációs és közösségi folyamatok pontosabb ismerete hozzájárul. Célunk az eltérő táplálkozási guildekhez tartozó ragadozóemlős-fajok együttélését segítő táplálék mintázatbeli különbségek feltárása volt. A vizsgálatot a Kis-Balaton fokozottan védett magassásos társulásában (Keleti-Berek), vörös róka (*Vulpes vulpes*; $n = 482$ minta), Martes fajok (nyest *Martes foina* és nyuszt *M. martes*; $n = 91$) és vidra (*Lutra lutra*; $n = 342$) egy éven

át gyűjtött ürülék mintái alapján végeztük. Az elsődlegesen fontos táplálékok kisemlősök (főként *Microtus* fajok) voltak a róka (éves átlag, relatív előfordulási gyakoriság, RE: 53,5%, biomassa számítás szerinti összetétel, B: 63,0%), a *Martes* fajok (RE: 56,4%, B: 61,1%) és rendhagyó módon a vidra (RE: 31,8%, B: 45,7%) számára is. Másodlagosan és harmadlagosan fontos táplálékforrást jelentettek a madarak (főként vízimadarak) vagy a növények (főként gyümölcsök) a két teresztrisz ragadozó számára, míg halak (főként pontyfélék, RE: 23,7%, B: 24,1%) és kételtűek (főként *Rana* fajok RE: 14,7%, B: 17,3%) vagy időlegesen madarak (tavasszal, RE: 26,5%, B: 62,4%, főként vízimadarak) a vidra számára. A terület egyik fő értékét jelentő jégkori reliktum északi pocok alfaj (*Microtus oeconomus méhelyi*) területen való jelenlétét (fennmaradását) a róka és *Martes* fajok ürülmintákból több esetben is kimutatott maradványai támasztották alá. Kisemlős csapdázási adatokat alapul véve, a róka és a *Martes* fajok egyaránt preferálták a pocok- és mellőzték az egér- és a cickányfajokat. A természetközeli élőhelyen szerzett tapasztalatok alapot jelenthetnek a természetvédelmi kezeléshez.

Nagyarányú gyümölcssevés egész évben? A nyest és a róka táplálkozása egy szőlészeti területén

Lanszki Zsófia¹, Purger J. Jenő¹, Bocz Renáta¹, Szép Dávid¹, Lanszki József²

¹Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Ökológiai Tanszék

²Kaposvári Egyetem, Ragadozóökológiai Kutatócsoport

Napjainkban a közönséges ragadozóemlős-fajok állományainak megerősödése tapasztalható. Ennek egyik oka, hogy az antropogén eredetű táplálékforrások nagy mennyiségben könnyen hozzáférhetőek számukra, továbbá egyes fajok, így a nyest (*Martes foina*) és a vörös róka (*Vulpes vulpes*) táplálkozása flexibilis. Célunk volt megvizsgálni, hogy egy ember által átalakított, növényi táplálékforrásokban gazdag területen, hogyan alakul két táplálék-generalista ragadozóemlős-faj táplálék-összetétele egy év során. A vizsgálatot egy erdővel és mozaikosan gyümölcsösökkel övezett 14 hektáros pécsi szőlészeti területen gyűjtött nyest és vörös róka ürülékek (nyest, $n = 288$ és róka $n = 110$ db minta) elemzésével végeztük. Megállapítottuk, hogy más hazai és európai helyszíneken végzett kutatásokhoz viszonyítva mindkét faj táplálkozásában kiemelkedően magas volt a növényi eredetű táplálék, különösen a gyümölcsök szerepe. Szezonálisan eltérően, legfontosabb volt a táplálékban a meggy, a cseresznye és a szőlő. Táplálék-összetételük között jelentős különbséget csak a növényfogyasztásban találtunk. A nyest a rókához képest a növényeket gyakrabban (62% vs. 53%) és nagyobb mennyiségi arányban fogyasztotta (89% vs. 76%). Az évszakok befolyását a két faj táplálék-összetételére csak részben sikerült bizonyítani, de tavasszal a gerinctelenek, télen a kisemlősök fogyasztásának emelkedését tapasztaltuk, míg a növényfogyasztás elsősorban a nyári és őszi időszakban volt jelentősebb. Mindkét ragadozó standardizált táplálékosztási niche-e viszonylag szűk, a fajok közötti táplálékátfedés nagymértékű volt, ami a nem korlátozottan - a szőlészeti körüli gyümölcsös kertekben az enyhe tél során is - rendelkezésre álló növényi táplálékforrás mellett az együttélésüket lehetővé tette. A tapasztalt táplálékmintázatok európai léptékben újdonságot jelentenek és a tartósan jelentős gyümölcssevés a két ragadozó faj kiváló alkalmazkodóképességét támasztja alá.